

Trajnostni turizem v Alpe vrača življenje

Markus Reiterer, generalni sekretar Alpske konvencije Promet glavno področje sodelovanja – Izmenjava dobrih praks

LJUBLJANA – Markus Reiterer je prvega julija uradno nastopil položaj generalnega sekretarja Alpske konvencije, mednarodnega sporazuma med osmimi alpskimi državami in Evropsko unijo, katerega cilj je spodbujanje varovanja Alp in njihovega trajnostnega razvoja.

MAJA PRIJATELJ

Alpska konvencija je prva zavezujoča mednarodna pogodba za varstvo gorske regije. Pobuda zanjo je prišla iz civilnodružbenih organizacij, med katerimi je bila tudi Cipra. Avstrija, Nemčija, Italija, Francija, Švica, Liechtenstein, Monako, Slovenija ter Evropska unija so konvencijo podpisali leta 1992, veljati je začela tri leta pozneje.

Petinsiridesetletni avstrijski pravnik in diplomat je imel pomembno vlogo pri oblikovanju Stalnega sekretariata in procesa preverjanja Alpske konvencije. V Bolzanu in izmenično Innsbrucku bo uradoval prihodnjih šest let. Prejšnji petek je Reiterer prišel na prvi uradni obisk v Slovenijo. Sestal se je z ministrom za infrastrukturo in prostor Samom Omerzelom, ki je pristojni minister za Alpsko konvencijo pri nas, ter z različnimi deležniki (predstavniki Planinske zveze Slovenije, Cipre, Triglavskega narodnega parka in Slovenskega planinskega muzeja), ki bi Alpsko konvencijo lahko bolj približali javnosti. Slovenija je njena zelo pomembna in konstruktivna članica, nam je zaupal Reiterer.

Nam lahko na kratko predstavite Alpsko konvencijo?

Pred 20 leti so se alpske države zavele, da bodo morale sodelovati, če bodo hotele ohraniti alpsko regijo za prihodnje generacije, hkrati pa obdržati zdravo gospodarstvo. Pogledate samo promet; če se po velikih prometnih celicah s severa proti jugu Evrope ali nasprotno, boste najverjetneje prečkali Alpe, kar ima številne posledice – za okolje, ljudi, ki živijo ob cestah in drugo. Promet je že od začetka eno glavnih področij sodelovanja pogodbenic Alpske konvencije.

Alpska konvencija je neke vrste skatla z orodji za trajnostni razvoj v Alpah. Katera so ta orodja? Arhitekturo Alpske konvencije sestavlja več ravni. Najsplošnejša

»Tudi alpske gorske vasi morajo razmišljati tržno, da bi obdržale lokalno prebivalstvo.« FOTO JOŽE SUHADOLNIK

je okvirna konvencija, ki vsebuje splošne ukrepe za uveljavljanje trajnostnega razvoja na območju Alp. Drugo raven predstavljajo protokoli, ki vsebujejo posebne ukrepe za udeležanje načel za specifična področja: turizem, promet, energija, varstvo tal, gorski gozd, hribovsko kmetijstvo ... Protokole, ki so mednarodnopravni zavezujoči instrumenti, morajo spoštovati vse države, ki so jih ratificirale. Slovenija je ratificirala vseh osem protokolov, nekatere druge pogodbenice še ne. Tretja raven so zakonske določbe, ki jih je cela vrsta. V protokolu o prometu je tako določba, ki prepoveduje gradnjo novih viaduktov v Alpah. Po drugi strani protokoli vsebujejo veliko mehkejših instrumentov sodelovanja, na primer koordinacijo šolskih počitnic v regiji. Protokol o turizmu pa vsebuje ideje oblikovanja in trženja turističnih blagovnih znamk. Dober primer je zveza Gorskkih vasi (*Bergsteigerdörfer*), ki so jo zasnovali v Avstriji,

zdaj pa bo to prakso uveljavila tudi Italija. Malim, različnim vasem je skupen trajnostni turizem. V njih ne boste našli gigantskih smučarskih središč in hotelov, ampak infrastrukturo in storitve, ki se zlivajo s pokrajino. S tem se odpravi možnost za razvoj znotraj sicer oddaljene regije. Slovenske skupnosti pozivam, da se pridružijo tej pobudi.

Ali ima Alpska konvencija mehanizme, ki obvezujejo države, da spoštujejo določbe iz protokolov, in sankcije, če tega ne izpolnjujejo?

Protokoli so mednarodnopravno zavezujoči, toda vsi vemo, da mednarodno pravo države ne more spraviti za rešetke. Zato smo vzpostavili postopke skladnosti, s katerimi poskušamo predvsem preprečiti nastanek takšnih težav. Države morajo poročati o uresničevanju določb iz protokolov, skupina strokovnjakov pa pregleduje njihova poročila, identificira pomanjkljivo-

sti in poskuša najti rešitve. Postopek je razmeroma zapleten.

Od kod običajno prihajajo pobude za trajnostne projekte na alpskih območjih?

Politična in ustavna ureditev držav sta zelo različni. Švica ima na primer močno neposredno demokracijo in vlogo kantonov, Francija pa centralistični pristop. To pomeni, da je treba imeti različne pristope za različne ureditve. Nato so tu še geografske razlike znotraj območja, ki ga pokriva Alpska konvencija. Vzhodni, avstrijski del Alp je bolj hribovit, okoli Chamonixa ali narodnega parka Gran Paradiso pa so gore močnejše. Pokrajina prebivalcev ponuja različne izzive. Gorsko kmetijstvo v kantonu Valais je drugačno od tistega v alpskih predelih Slovenije. Prav zato potrebujemo nabor načel in ciljev, ki jih lahko čim bolj prenesemo z enega na drugo območje. Nekateri projekti je lažje uresničiti skupaj, o čemer govori omenjena pobuda Gorskkih

vasi v Avstriji. Če živite na območju s trajnostnim turizmom, se mu poskušajte pridružiti in kaj odnesti od njega, saj njegove pobude privlačijo vse več ozavešenih potrošnikov. Trajnostni turizem na gorska območja privablja ljudi, hkrati pa pomaga ohranjati tradicijo alpskih krajev in tamkaj živečega prebivalstva.

Ali v okviru Alpske konvencije tudi finančno podpirate trajnostne projekte v Alpah?

Finančna podpora za široko paleto pobud prihaja iz različnih proračunov. Deloma jih lahko financiramo mi, veliko močnejšo oporo pa ponuja program Alpine Space, ki je finančni mehanizem pogodbenic Alpske konvencije in EU.

Kakšne sinergične učinke imajo trajnostni projekti?

Ljudje na splošno zapuščajo podeželje in se priseljujejo v velika mesta, kjer so službe. Nekateri alpske gorske vasi izumirajo, ker nimajo ali ne vidijo gospodarskih priložnosti. Ena

ključnih nalog tega demografskega izziva je, kako pritegniti poslovne pobude v oddaljene kraje. V obdobju tržnega gospodarstva morate biti privlačni, kar ni vedno lahko. Če vam to uspe, ustvarite delovna mesta za lokalne prebivalce in jih s tem obdržite na podeželju.

Kako poteka prenos dobrih praks med državami?

Veliko je mreženja, Alpska konvencija je dober okvir zanj. Ogromno se lahko naučite drug od drugega. Pred kratkim smo izdali četrto poročilo o stanju Alp, ki obravnava trajnostni turizem, v njem so navedene tudi najboljše trajnostne prakse s tega področja. V Južni Tirolski deluje sijajna pobuda Südtirol Rad, v okviru katere so razvili holistični koncept najema koles. Z enim kolesom lahko prevozite celotno Južno Tirolsko, pri čemer lahko uporabljate tudi javna prevozna sredstva. Ta pobuda je dalja možan zagon lokalnemu gospodarstvu.

Kateri so glavni cilji in prednostne naloge italijanskega predsedovanja Alpski konvenciji?

Italijansko predsedstvo ima zelo ambiciozno vlogo v regiji. Ena od velikih tem je makroregionalna strategija za alpsko območje, katere cilj je oblikovanje ambicioznih ciljev trajnostnega razvoja. Velja prepričanje, da bi makroregija oziroma območje, ki obsega ozemlja različnih držav ali regij, ki so med seboj povezane z eno ali več skupnih značilnosti ali izzivov, zagotovila večjo učinkovitost finančnih instrumentov, ki so že dejavni na območju kandidat.

Alpe še zdaleč niso enotno območje. Čeprav ni več vidnih meja, je še veliko nevidnih. Ne le med državami, ampak tudi med regijami, lokalnimi skupnostmi. Kako jih Alpska konvencija poskuša preseči?

Stalni sekretariat vsako leto organizira fotografski natečaj za izbiro fotografij za koledar Alpske konvencije. Pred kratkim smo objavili razpis za natečaj na temo Prečkanje in premikanje meja: Alpe skozi očeni njeni prebivalci. Zavedamo se, da je v Alpah veliko vidnih in nevidnih, vodoravnih in navpičnih meja. Včasih so meje tudi v načinu razmišljanja. Če jih bomo prečkali in premaknili, se lahko veliko naučimo drug od drugega in izboljšamo življenje. To je najpomembnejše.

Fakulteta za energetiko vabi k sodelovanju

Evropski projekt Mediteran Raziskovali bodo proizvodnjo električne energije iz fotonapetostnih modulov

LJUBLJANA – Fakulteta za energetiko v Krškem in Velenju zbira prijave za brezplačno svetovanje pri optimiziranju prihodkov od proizvodnje sončne elektrarne.

Prodekan za mednarodno sodelovanje in kakovost Peter Virčič pravi, da se investitorji in lastniki sončnih elektrarn letos že množično sprašujejo, ali se zaradi cenejših tehnologij in zmanjšanja odkupnih cen zagotavljenega odkupa in obratovalnih podpor morda že bolj izplača upo-

rabljati električno energijo, proizvedeno iz lastnih sončnih elektrarn za lastno porabo v stanovanjskih objektih, v omrežje pa oddajati le morebitne presežke oziroma kupovati iz omrežja le morebitne primanjkljaje električne energije, ki jo stanovanjski objekt potrebuje.

Ker uporabnik električne energije le težka spriti spremlja in prilagaja porabo na način, da bi bilo obratovanje njegove sončne elektrarne v kombinaciji s porabo električne energije v njegovem objektu optimalno, je fakulteta marca začela projekt, pri katerem izvaja brezplačno merjenje, nadzor in svetovanje pri proizvodnji oziroma porabi električne energije iz fotonapetostnih sistemov. Pri tem fakulteta za do deset prijavljenih

Porabiti ali oddajati energijo iz sončne elektrarne? FOTO TOMI LOMBAR

brezplačno zagotovi tudi števec za neto merjenje električne energije in vso potrebno opremo. Med desetimi prijavitelji bo izbranih najmanj pet lastnikov stanovanjskih hiš s sončnimi elektrarnami, seveda pa je zaželeno, da se prijavi tudi podjetja ter lastniki industrijskih in javnih objektov. Projekt z naslovom PV NET je v višini 85 odstotkov sofinanciran v okviru EU-programa Mediteran.

Raziskave tega projekta obsegajo raziskovanje proizvodnje električne energije iz fotonapetostnih sistemov, ki so nameščeni na površinah objektov siceršnjih uporabnikov električne energije, in vpliv te proizvodnje na obratovanje električnega omrežja. Projekt obsega tudi smart metering, in sicer merjenje

neto porabe oziroma proizvodnje električne energije (*net metering*) posameznih uporabnikov oziroma proizvajalcev električne energije. Področje »pametnih merilnikov« vključuje merjenje tako delovne kot jalove energije pa tudi drugih vplivov, kot so okoljska temperatura, vlaga, vetrni potencial in sončno sevanje. Pilotni pametni merilni sistemi bodo omogočili merjenje in spremljanje proizvodnje na daljavo.

Fakulteta za energetiko Univerze v Mariboru vabi vse zainteresirane lastnike ali upravljavce sončnih elektrarn, ki želijo sodelovati v raziskavi in optimiranju lastne proizvodnje, da jim to sporočijo do 30. avgusta na elektronski naslov peter.mrak@um.si ali po telefonu.

BARBARA PAVLIN

Za zdravo življenje otrok

LJUBLJANA – Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo, kot organ upravljanja za evropske strukturne sklade in kohezijski sklad, je za program Zdrav življenjski slog 2013–2014, ki ga bo izvajal Zavod za šport Republike Slovenije Planica, dodelil skupaj do 2,1 milijona evrov nepovratnih sredstev. Od tega bo Evropski socialni sklad prispeval 85 odstotkov vrednosti projekta oziroma malo manj kot 1,8 milijona evrov.

Namen programa je dodatna spodbuda osnovnošolskih otrok pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga s pomočjo športnih aktivnosti in aktivna vključitev od 20 do 30 odstotkov osnovnošolskih otrok. Odpravljanje posledic negativnih vplivov sodobnega načina življenja je temeljni cilj programa, ki bo zainteresiranim učencem ponudil pet ur športnih aktivnosti na teden. Tako bo za otroke, ki se bodo vključili v program, zagotovljena vsakodnevna strokovna vodena vadba, kar je skladno s priporočili EU-smernice za telesno dejavnost in skladno s strategijo vlade na področju telesne (gibalne) dejavnosti za krepitev zdravja.

V okviru programa bo predstavljenih najmanj 12 športnih panog, ki potekajo v dvorani, zunanjih športnih površinah ali v naravnem okolju. Otroci pa se bomo med drugim lahko seznanili z urbnimi športi, v sodelovanju z lokalnimi športnimi društvi pa tudi s panogami iz športnega okoliša.

Pripravila BARBARA PAVLIN

Slovenija v vrhu po recikliranju odpadkov

Ločeno zbiranje Slovenec na leto pridela 411 kilogramov komunalnih odpadkov, recikliramo jih 34 odstotkov

Sodobna potrošniška družba proizvede odpadke, ki jih je treba pravilno odstraniti. Včasih smo odpadke odlagali na smetišča, danes pa je tega zaradi ločenega zbiranja čedalje manj.

Z doslednim ločevanjem odpadkov že na izvoru prispevamo k temu, da se zmanjša količina komunalnih odpadkov, ki pristanejo na odlagališču. Med komunalne odpadke uvrščamo vse odpadke, ki nastanejo v gospodinjstvih, in druge odpadke, ki so jim po sestavi in naravi podobni. Gospodinjstva pridelajo in ločeno zberejo največ embalaže, to je plastična embalaža, plastenke, pločevinke in konzerve, ločeno zbirajo tudi papir, steklo in biološke odpadke.

Po podatkih evropskega statističnega urada Eurostat je povprečen prebivalec Slovenije leta 2011 pridela 411 kilogramov komunalnih odpadkov, medtem ko je bilo v EU teh odpadkov na

S pravilnim ločevanjem odpadkov že na izvoru poskrbimo, da jih manj konča na deponiji. FOTO UROŠ HOČEVAR

prebivalca za 503 kilogramov. Slovenija se tako uvršča skupaj z Belgijo, Švedsko, Litvo, Grčijo in Portugalsko v skupino držav, ki proizvedejo med 400 in 500 kilogramov odpadkov na prebivalca. Največ komunalnih odpadkov je leta 2011 nastalo v Danskem,

najmanj pa v Estoniji, in sicer 298 kilogramov na prebivalca.

V EU je bilo obdelanih v povprečju 482 kilogramov komunalnih odpadkov na prebivalca oziroma 97 odstotkov vseh nastalih odpadkov. V Sloveniji je bilo obdelanih 85 odstotkov vseh odpad-

kov, kar znaša 351 kilogramov na prebivalca. Odpadki so obdelani z različnimi procesi, kot so sežig, recikliranje ali kompostiranje. Z vidika ločenega zbiranja odpadkov je najpomembnejši način obdelave odpadkov recikliranje. V Sloveniji recikliramo 34 odstotkov vseh komunalnih odpadkov, kar nas uvršča v sam vrh evropskih držav, takoj za Nemčijo, Irsko in Belgijo. Rezultat recikliranja so sekundarne surovine, uporaba katerih pa prispeva k ohranjanju primarnih naravnih surovini.

Še vedno preveč odpadkov konča na deponiji

Čeprav se je delež odpadkov, odloženih na deponijo, v zadnjih petih letih zmanjšal za skoraj polovico in je zdaj delujočih deponij na celotnem območju Slovenije le 17, še vedno odložimo skoraj 50 odstotkov vseh komunalnih odpadkov. Evropske države, ki so pri tem najbolj uspešne, odložijo le majhen odstotek odpadkov. Nemčija in Belgija sta leta 2011 odložili le en odstotek

komunalnih odpadkov, Avstrija tri odstotke.

Ostaja še veliko možnosti za zmanjšanje količine odloženih odpadkov. S povečanim recikliranjem in energijsko predelavo bi ta cilj lahko dosegli. Leta 2011 smo energijsko predelali en odstotek

odpadkov, v EU je ta odstotek višji in znaša 22 odstotkov.

S pravilnim ločevanjem odpadkov tudi sami lahko prispevamo k povešanju količin predelanih odpadkov. Družba Slopak pa poskrbi za pot ločeno zbranih odpadkov do predelave.

PARTNERSTVO ZA OKOLJE

Evropski projekt LIFE 10 INF/SI/136 Ločimo odpadke vodi družba Slopak d.o.o., partner je Delo d.d. Vrednost projekta je 671.558 evrov. Partnerja Slopak in Delo sofinancirata 51 odstotkov (342.495 evrov). Evropska unija s podporo finančnega mehanizma LIFE+ sofinancira 49 odstotkov (329.063 evrov). Zelena stran je v celoti namenjena projektu LIFE10 INF/SI/136.

Na vaša vprašanja o ločevanju odpadkov in varovanju okolja bomo poiskali odgovore. Vprašanja pošljite na naslov: zeleno@delo.si

Prihodnjič v Zelenem Delu

Reševali bomo zagate pri ločevanju odpadkov, poročali o zelenih zanimivostih. Pišite nam na zeleno@delo.si.